

Stockholm den 11 oktober 2024

R-2024/1264

Till Justitiedepartementet

Ju2024/01121

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 11 juni 2024 beretts tillfälle att avge yttrande över betänkandet En ändamålsenlig vapenlagstiftning (SOU 2024:31).

Sammanfattning

Advokatsamfundet – som hänvisar till tidigare synpunkter avseende vapenlagstiftningen¹ – vill särskilt framhålla nedan synpunkter på förslagen.

För Sverige och svenska förutsättningar föreligger ett uppenbart behov av att reglera och kontrollera det legala vapeninnehavet för det stora antalet jägare och sportskyttar i landet. Det finns ett behov av en reglering och kontroll som är beständig och konsekvent över tid, liksom en reglering som är väl avvägd i relation till frågor om personlig integritet och rätten till att utöva den jakt eller sport som tillståndet medger, samtidigt som den inte belastar samhället med oskäliga kostnader. Parallellt med ovanstående krav och struktur reglerar gällande vapenlag och tillhörande lagstiftning även frågan om brott med vapen och annan otillbörlig hantering av vapen utan särskiljning på om det är en kriminell hantering eller handhavandefel vid förnyelse av tillstånd eller vid förvaring av vapen. Slutligen finns det även ett behov av en väl

¹ Se exempelvis Advokatsamfundets remissyttrande den 15 december 2022 över betänkandet EU:s vapendirektiv – genomförande av 2017 års ändringsdirektiv på miniminivå (SOU 2022:62) och däri angivna ytterligare remissyttranden, liksom remissyttrande den 2 juli 2013 över såväl betänkandet Avlyssning mot grova vapenbrott? (SOU 2012:85) som betänkandet Skärpningar i vapenlagstiftningen (SOU 2013:7).

fungerande straffrättslig reglering som kan utvecklas eller anpassas till den föränderliga bilden av hur vapen används, förvärvas och förvaras av personer som är kriminella.

Det kan konstateras att den nu gällande svenska vapenlagen och tillhörande lagstiftning har en mycket hög skyddsnivå och ställer stora krav på innehavare av tillstånd.

Synpunkter

Advokatsamfundet kan konstatera att det idag gällande regelverket kring vapen, tillstånd och vapenbrott m.m. i huvudsak är väl fungerade och uppfyller det centrala syftet med lagstiftningen. Vidare är regelverket till största delen sammanhängande, även om successiva förändringar i främst vapenlagens regler har medfört att vapenlagstiftningen inte längre är helt sammanhängande. Det är särskilt sentida ändringar såsom de avseende magasin och ljuddämpare som inte harmoniserar med övriga regler.

Advokatsamfundets samlade bedömning är att lagförslagspaketet med ny vapenlag, ny vapenförordning, utökad delegationsrätt till Polismyndigheten att meddela föreskrifter, m.m. sannolikt kommer att leda till en effektivare vapenlagstiftning och har därför i huvudsak ingen erinran mot betänkandets förslag i materiellt hänseende.

Vad gäller frågor om rättssäkerhet, rättsförutsägbarhet och regleringens rättsliga utformning, finns dock enligt Advokatsamfundet anledning att framföra vissa kritiska synpunkter.

Inom vapenlagstiftningen har det sedan länge funnits klara rättsliga avgränsade definitioner, exempelvis av vad som är tillståndspliktiga delar, vad som är ett hagelvapen, ett kulvapen och så vidare. Definitionerna är synnerligen viktiga i en vapenlagstiftning där visst agerande är kriminaliserat. Detta framgick med all önskvärd tydlighet när Lagrådet i november 2019 avstyrkte införandet av tillståndsplikt för löstagbara vapenmagasin, eftersom legaldefinitionen för vapenmagasin inte var tillräckligt klart angiven och det kriminaliserade området därmed inte kunde överskådas.

I nu aktuella författningsförslag (se t.ex. förslaget till bestämmelser i 4 kap. 13 § vapenlagen, liksom i 2 kap. 5 b § i förslaget till förordning om ändring i

vapenförordningen [1996:70]) introduceras begreppen ”gevärsammunition” och ”pistolammunition”, utan att närmare definieras. Ur ett rättsligt perspektiv är det därför tveksamt om detta är en hållbar reglering. Likaså är det utifrån ett praktiskt perspektiv svårt att tillämpa den föreslagna regleringen, eftersom det helt saknas en avgränsning mellan vilka kalibrar som kan och faktiskt används i gevär respektive pistoler, även om man avser att enbart reglera halvautomatiska vapen. Av rättssäkerhetsskäl anser Advokatsamfundet inte att det är ändamålsenligt att införa nya rekvisit som inte är förankrade med en rättslig definition och som inte återfinns i den övriga vapenlagstiftningen.

Vad som nu sagts gäller även begreppet ”militära magasin”. Sådana magasin ska enligt förslaget förbjudas, tillsammans med vissa sorters halvautomatiska gevär och lösas in till visst angivet värde. I betänkandet föreslås vidare att vissa halvautomatiska gevär med tillstånd meddelade för jakt ska förbjudas. Detta förbud avser främst så kallade AR-gevär, men även andra liknande typer av halvautomatiska gevär omfattas av förbudsförslaget.

Advokatsamfundet konstaterar att det av underlaget som presenteras i betänkandet är svårt att se skälen för ett sådant förbud. Den motivering som lämnas i betänkandet bygger i huvudsak på olika riskscenarion och förslaget tycks läggas enbart utifrån bedömningen att vissa vapen inte är lämpade för jakt.

Det kan noteras att Naturvårdsverket, som är den myndighet som är ansvarig för denna typ av frågor, är av en annan uppfattning om dessa vapens lämplighet vid jakt. Om förslaget i denna del skulle genomföras, skulle detta enligt Advokatsamfundet sannolikt innebära omfattande praktiska problem i fråga om avgränsningen i definitionen av vilka vapen som regleringen avser. Förslaget avser även att göra regeländringen retroaktiv och därigenom låta återkalla alla tillstånd som meddelats under de senaste åren för ifrågavarande gevärstyper.

Advokatsamfundet har även i nu aktuella hänseenden farhågor om otillräckligt tydliga definitioner och avgränsningar i regleringen. Vidare noteras det att förslaget om retroaktiv lagstiftning och återkallelse av tillstånd, som för tidpunkten de meddelades var korrekt utställda vapentillstånd, är oförenligt med ett flertal grundläggande rättigheter för enskilda. Förslag av motsvarande innehåll presenterades i betänkandet Skärpningar i vapenlagstiftningen (SOU 2013:7), avseende flera former av

sportskyttevapen. Det förslaget kom inte att gå vidare i riksdagen. Advokatsamfundet anser inte heller att tillräckliga argument har presenterats i nu aktuellt betänkande i fråga om den retroaktiva regleringen och dess effekter för enskilda personers rättigheter.

I betänkandet föreslås att vissa effektbegränsade vapen (luftvapen) inte längre ska anses vara effektbegränsade och villkorat tillståndsfria. Det som avses är de så kallade Brocock-vapnen, där en separat patron laddas med luft, tryck samt luftgevärskula. Vapnen är utformade för att exteriört och i viss mån i funktion efterlikna skarpa vapen, men är varken konstruerade för att laddas med krutdrivna patroner eller hantera de tryck som avfyrandet av sådana patroner skulle medföra. Advokatsamfundet noterar att förslaget i denna del i stort grundas på och motiveras av ett avgörande i Högsta domstolen "Luftrevolvern" NJA 2023 s. 81, där HD klargör att även för det fall att man skulle kunna ladda ett effektbegränsat luftvapen med krutdrivna patroner och manipulera dess funktion, så medför detta inte att det effektbegränsade vapnet blir tillståndspliktigt. Vidare noterar Advokatsamfundet att en sådan gärning, att ladda ett effektbegränsat luftvapen med krutdrivna patroner, i sig redan är ett vapenbrott och straffbelagt som ett sådant. Såvitt Advokatsamfundet kan bedöma har det i betänkandet inte gjorts några närmare överväganden avseende den aktuella kriminaliseringen av befintliga innehav och frågor om retroaktiv lagstiftning lyfts inte. I förslaget till övergångsbestämmelser anges fyra månader som tillräcklig tid för att ansöka om och meddelas tillstånd för vapen av aktuellt slag.

Advokatsamfundet är av uppfattningen att behovet av den nya, utökade tillståndsplikten inte är motiverad utifrån de överväganden som gjorts i betänkandet. Enligt samfundet kräver en kriminalisering av befintliga innehav av tidigare tillståndsfria vapen att ett mer omfattande behov föreligger samt att större hänsyn tas till enskildas rättigheter och rättssäkerhet.

I betänkandet föreslås en anmälningsskyldighet för förlorade, stulna vapen, där tillståndsinnehavare blir skyldiga att anmäla en förlust eller ett tillgrepp. Denna anmälningsskyldighet har inte någon straffsanktion kopplad till sig. Advokatsamfundet erfar emellertid att det enligt gällande rätt redan finns en skyldighet att anmäla förlust eller tillgrepp av vapen. Att inte göra detta innebär annars ofta risk för misstanke om delaktighet i vapenbrott. Även med förslagets nya brottsrubriceringar i beaktande förändrar inte det utgångspunkten att risken för en anmälan för vapenbrott är det som

ytterst motiverar en tillståndsinnehavare att anmäla en rubbad besittning av innehavarens vapen. Advokatsamfundet är mot denna bakgrund av uppfattningen att det saknas något reellt behov av en sådan anmälningsskyldighet. I vart fall saknas i betänkandet erforderlig analys av förslaget i denna del.

Advokatsamfundet konstaterar vid en sammantagen bedömning att den föreslagna lagstiftningen inte medför en mer ändamålsenlig vapenlagstiftning. Enligt samfundet medför förslagen inte heller några andra fördelar av sådan vikt att de kan anses överväga de brister som förslagen i enlighet med ovan innebär. Advokatsamfundet kan därför inte ställa sig bakom förslagen i ovan angivna hänseenden.

Enligt betänkandet föreslås ett antal nya brottsrubriceringar för olika typer av brott relaterade till olika former av hantering, innehav, m.m. avseende vapen, delar och ammunition. Advokatsamfundet har i denna del ingen erinran mot förslaget.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander